

Sverige får Europas svagaste regelverk för GMO-odling

Garanterad genförorening, osäker spårbarhet, ingen ersättning till förorenade.

Inom kort beslutar Jordbruksverket de sista detaljerna i det svenska regelverket för GMO-odling. Om inte verket helt byter fot i sista sekunden betyder det att Sverige får Europas svagaste skydd mot genförorening i konventionella och ekologiska grödor.

I allt väsentligt blir reglerna som Jordbruksverket föreslog redan för två år sedan. Det förslaget fick hård kritik av de flesta remissinstanser, som framförallt anmärkte på två saker. Dels att isoleringsavstånden var orealistiskt korta och skulle leda till rutinmässig genförorening från GMO-grödorna. Dels att det helt saknades regler om ekonomisk ersättning till den som drabbas av genförorening.

Det kritiserade förslaget lades sedan på is av den socialdemokratiska regeringen. Men så snart den nya regeringen tillträtt startades processen om,

och redan i december 2006 skickades i all tysthet en förordning till EU för godkännande, som sedan beslutades av regeringen i april i år. Allt utan någon ytterligare remissrunda.

Det som nu ska beslutas av Jordbruksverket är endast de sista detaljerna, framförallt isoleringsavstånden för de två grödor som omfattas i första vändan (potatis och majs), samt formerna för när och hur en GMO-odlare ska anmäla sin odling till Jordbruksverket och informera sina grannar.

Ingen ersättning

Några regler om ekonomisk ersättning till föroreningsdrabbade finns fortfarande inte. Den frågan har i mellantiden behandlats av en särskild utredning, som levererade sitt förslag i somras – eller snarare sitt icke-förslag, för slutsatsen var att det inte behövs några särskilda regler om ersättning vid GMO-förorening. Den som vill ha ersättning kan använda den vanliga skadeståndslagstiftningen, ansåg utredaren.

Tre av utredningens mest kvalificerade experter hade dock avvikande åsikt – däribland Charlotta Zetterberg, miljöjurist vid Uppsala universitet och Sveriges ledande auktoritet just på GMO-lagstiftning.

Alla tre höll i och för sig med om att dagens skadeståndslagstiftning i princip täcker många av de tänkbara föroreningsfallen. Men de konstaterar att den oftast är oanvändbar i praktiken, därför att den ekonomiska risken med att gå till domstol är för stor för en enskild lantbruksföretagare – något som för övrigt tydligt framgår av utredningens faktagenomgång. Det kostar mycket tid och pengar att föra en process, och om man förlorar finns risken att dessutom tvingas betala motpartens rättegångskostnader – som kan

handla om flera gånger så mycket pengar som själva GMO-föroreningen.

De tre experterna tyckte istället att Sverige borde göra som många andra EU-länder och antingen införa en statlig ersättningsfond eller specialregler som lättar på beviskraven i skadeståndsmål.

Frågan ligger nu hos regeringen, som troligen följer utredarens rekommendation och gör ingenting. Det var i alla fall den linje regeringens egen representant i utredningen mycket aktivt drev.

Garanterad genförorening

De isoleringsavstånd Jordbruksverket nu föreslår är oförändrade sedan förslaget 2005. För majs vill man ha ett avstånd på 50 meter från en GMO-odling till konventionell eller ekologisk majs.

Tittar man på de 14 övriga EU-länder som hittills utformat GMO-regler (färdiga eller förslag) hittar man bara ett enda avstånd som är kortare: Nederländerna har 25 meter från GMO-majs till konventionell. Men de har i gengäld 250 meter till ekologisk majs. Många av länderna kräver längre avstånd till ekologisk produktion. Genomsnittet för de 14 länderna är nära 300 meter från GMO-majs till ekologisk, och över 200 meter från GMO-majs till konventionell.

Ett avstånd på 200–300 meter är antagligen det minsta som krävs för att i stort sett hålla genföroreningen under mätbara nivåer. Att Jordbruksverket väljer mycket kortare avstånd beror på att man inte alls har målsättningen att undvika genförorening, utan bara att hålla den under 0,9 procent.

EU tillåter nämligen "oavsiktlig eller tekniskt oundviklig" förorening upp till den nivån utan krav på GMO-märkning. Med

en juridisk kullerbytta tolkar verket det som att förorening under 0,9 procent alltid är "oavsiktlig eller tekniskt oundviklig" – även om den beror på att man avsiktligt satt isoleringsavstånden så lågt att de ger närmast garanterad genförorening.

Svag spårbarhet

Inte nog med att reglerna ger garanterad genförorening utan ekonomisk ersättning. De gör det dessutom mycket svårt att spåra källan till en förorening.

De allra flesta EU-länder kräver antingen ett godkännande av varje enskild GMO-odling, eller någon form av licens för GMO-odlare. I Danmark till exempel måste GMO-odlare genomgå en utbildning och bli godkända innan de överhuvudtaget får köpa GMO-utsäde. All utsädesförsäljning registreras i detalj och rapporteras in till myndigheterna av utsädeshandeln.

I Sverige finns inget av detta, utan spårbarheten hänger helt på att GMO-odlaren själv ska rapportera in korrekta uppgifter till Jordbruksverket.

Hur detta fungerar i praktiken får vi tidigast veta 2009. Det blir ingen kommersiell GMO-odling i Sverige 2008. Stärkelsepotatisen Amflora blir visserligen med största säkerhet EU-godkänd, men BASF rapporteras ha beslutat att all odling första året ska ske i Tjeckien. Från 2009 kan den vara aktuell också för Sverige. Även en eller flera bekämpningsmedelstoleranta majs sorter kan då ha blivit EU-godkända.

PETER EINARSSON

Ekologiska Lantbrukarna har skrivit ett utförligt remissvar till Jordbruksverket om det nya regelverket. Finns att hämta på <http://www.ekolantbruk.se/naringspolitik/genteknik/remissvar/>

Lätt att välja rätt kalk!

M-kalk
- en mångsidig gödselkalk som ger högre skördevärde

GODKÄND FÖR EKOLOGISK ODLING EKAV

- **Kalkeffekt** – motsvarar 52 % CaO.
- **Gödseffekt** – innehåller magnesium, kalium, bor, svavel och mangan.
- **Växtskyddseffekt** – kisel skyddar mot mjöldagg och bladlöss. Och minskar aluminiums skadeverkan.
- **Struktureffekt** – kisel syran förbättrar markstrukturen optimalt.

M-kalk - nu som mjöl. Kalkar kostnadseffektivt!

För produktspecifikation m.m. – se www.m-kalk.se

Kontakta din säljare på Lantmännen tel. 0771-111 222

MEROX
En del av STAB koncernen

Lantmännen